

Upravištvu: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7.
— Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2
— Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru
št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baum-
gartnerja

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ul. 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja
vsak ponedeljek zjutraj. — Na-
roča se posebej in velja po pošti
prejemana Din 4.— po raznašal-
cih dostavljena Din 5.— mesečno.
Maribor: Grajski trg št. 7. Telefon
št. 2455.
Celje: Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopis se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu

Vzroki in posledice

zadnjih dogodkov na Norveškem

Kako gledajo v Londonu na položaj po umiku zavezniških čet iz južne Norveške — Trenutni neuspeh v stvari položaja ni poslabšal, marveč akcijo zaveznikov le olajšal

London, 5. maja br. (Reuter). Z merodajnega mesta so novinarji dobili o posledicah pregrupacije zavezniških sil na Norveškem naslednje potesnilo: Priznavamo, da smo v južni Norveški doživeli neuspeh. Toda

zakaj je prišlo do tega?

Predvsem zaradi tega, ker so nas Nemci prehiteli in so prvi prispeli na Norveško. To pa jim je bilo mogoče le zato, ker mi nismo hoteli kršiti nevtralnosti male in nezaščiten države, kar pa so Nemci storili brez pomisleka in kar jim je v vojaškem pogledu dalo prednost za cele štiri dni. Drugi razlog našega neuspeha je v tem, da smo, kar sedaj uvidevamo, poslali na Norveško nezadostne čete za uspešno borbo na kopnem. Končno pa je nemški uspeh v veliki meri pripisati tudi izdajstvu Quislinga in njegove skupine.

Kakšne bodo posledice?

Trenutno smo izgubili kontolo nad južno Norveško; to pomeni, da je poldrugi milijon Norvežanov ostal pod oblastjo okupatorjev. Na drugi strani pa ta nemška pseudo-zmaga — mi ne priznavamo, da bi bilo to kakor zmaga, kajti končna zmaga bo šele prišla — ni zadala naših blokad nikakega udara. Nasprotno, Nemci se ne bodo mogli posluževati južnorveških luk, poleg tega pa smo tudi poskrbeli, da jim uničimo vsa letalska oporišča in vsa letališča, s katerih bi mogli napadati Anglijo.

Dalje je treba upoštevati, da je naše brodoge v Severnem morju danes še močnejše kakor je bilo pred tremi tedni. Za nas je važno, da smo v zadnjih treh tednih uničili dobro tretjino nemškega vojnega brodoge. Baš naša zmaga na obalah Skandinavije nam je omogočila, da smo lahko ojačali svoje brodoge na Sredozemskem morju, kjer je

sedaj zbrano največje število vojnih ladij, kar jih je kdaj bilo. To je zelo važno glede na položaj držav na jugovzhodu Evrope. Danes ni na nobenem morju niti ene večje nemške vojne ladje. Njihova sloviča strašila, toliko hvalisane »žepne križarke« ne obstojajo več. Vsa morja so danes zopet svobodna za zavezniško trgovino. To pomeni silno olajšanje tudi za naše vojne brodoge, ker za spremstvo trgovskih ladij ne bo več treba vojnih ladij. Na drugi strani pa imamo sedaj pod popolno kontrolo vso severno Norveško in to bomo čuvali za vsako ceno. S tem onemogočamo Nemcem vsako preskrbo preko Severnega morja, kar je bil tudi naš glavni cilj. Nemcem je ostal samo še Baltik. Naša blokada se je torej s poslednjimi dogodki na Norveškem samo okrepila.

Kaj so torej dejansko dobili Nemci?

Dobili so južno Norveško, a izgubili za to vse šance na morju. Mali narodi nam lahko zastavijo vprašanje: Obljubili ste, da boste pomagali Norveški, a kaj ste storili? Mi jim na to vprašanje ponovno odgovarjamo: Pripravljeni smo, da vsem malim narodom prožimo pomoč, toda oni je morajo pravočasno zahtevati, ne pa šele tedaj, ko je že prepozno, ker je nemogoče organizirati uspešno pomoč v par dneh, ko se sovražnik polasti že vseh važnih položajev. Prav tako pa je važno, da tudi doma sami napravijo red, okrepe svojo državno obrambo in obračunajo z raznimi Quislingi.

Kakor torej vidite.

situacija ni tako fatalna

kakor se morda komu zdi. Res je, da priznavamo sedanji neuspeh, priznavamo, da smo bili prepočasni, toda bodite prepričani, da se to ne bo nikdar več zgodilo!

odlično izvežbani, s morale britanske čete občutiti vso premoč sovražnika. Toda pretirano bi bilo če bi rekli za angleške in norveške vojake, da niso bili zadosti hrabri. Nasprotno, Angleži in Norvežani so se borili hrabro, kakor to trdijo vsi ti-

sti, ki so jih videli od blizu in to so Nemci sami. Angleži trdijo, da pospešen umik ni povzročil nobenih izgub, vendar pa to ne pomeni, da gre za beg. To je bil enostaven ukaz, naj se preneha dajati sovražniku odpor.

Kako mislijo Nemci

Po mnenju nemških krogov dokazuje potek vojne na Norveškem nadmoč letalstva nad vojnim brodoge

Berlin, 5. maja AA (DNB). Današnji nemški listi se obirajo bavijo z zadnjimi poročili s severnega bojišča. Mnogi listi mislijo, da bo 3. maj ostal zapisan kot črn dan v letopisih britanske vojne mornarice, za katero pravijo, da vlada nad morji. Listi poudarjajo, da so tega dne nemški bombniki zadeli 10 britanskih ladij, med njimi tudi eno linijsko ladjo in eno veliko križarko. Članki poudarjajo, da predstavljajo ti dogodki obremenjen velik preobrat v pojmovanju moderne vojne, ker ti dogodki dokazujejo, s kolikšnim uspehom more letalstvo operirati proti največjim pomorskim enotam. »Berliner Börsen-Zeitung« opozarja na izjavo Chamberlaina, da je bil umik zaveznikov iz južne in srednje Norveške izveden uspešno in z neznatnimi izgubami.

List pravi, da sta se zahodni sili v tem pogledu pichitro veselili, ker umik ni bil izveden ob neznatnih temveč ob katastrofalnih izgubah. Člankar poudarja, da je izbran najbolj primeren čas za glavni napad nemškega letalstva, ki je v nočnem poletu udarilo na bojne ladje, križarke in transportne ladje ter je uničilo več največjih in najdražjih enot britanske mornarice. »Lokal-Anzeiger« pravi med drugim, začela se je nova doba v vojni zgodovini, to so novo poglavje v zgodovini vojne stroke piše Nemčija. Blizina bodocnost bo pokazala, ali se bo posrečilo britanski mornarici, tej glavni sili imperija, izpolniti nalogo ob no-

vih udarcih, zaradi katerih so se že začeli batiti vlastodržci v Londonu udariti v odločnejšo akcijo. Če do tega pride, se bo moglo končno reči, da je nastopil nov čas v strategiji nove stoletje, ki bo pomenilo konec sistema podjarmljenja tolikih narodov od strani Britancev. Konec britanske pustolovščine na Norveškem v znamenju eksploziv težkih britanskih bomb na britanskih linijskih ladjah je konec poskusa našega glavnega nasprotnika, da bi stopil v resno borbo z nemško oboroženo silo. Konec tega poskusa je predigre, ki mnogo obeta glede nadaljnega poteka borbe, ki jo Nemčija vodi za svoje svobode.

V Ameriki so drugačnega mnenja

New York 5. maja AA. (Reuter) Ko piše o zadnjih dogodkih na Norveškem, pravi »New York Times« med drugim, da se vojna sreča od začetka vojne ni nasmehnila demokratičnim silam, da pa mora njihov sovražnik vendar se pri delu dokazati, da z izenačeno disciplino, ki jo vsiljuje svojim državljanom, ne more biti enak nasprotnik svobodoumnim narodom, ki že s svojo ureditvijo in s svojim duhom predstavljajo zelo veliko potencialno energijo. List dalje pravi, da sedanjih dogodkov na Norveškem ni mogoče smatrati za kakšno končno odločitev v sedanji vojni.

Nemci napovedujejo odločilne dogodke

V Berlinu napovedujejo bliskovit udar, če bi skušali zavezniki kjerkoli razširiti vojno na nova področja

Berlin, 5. maja. (Dr. O. A.) Agencija United Press je objavila v zvezi z razvojem položaja na jugovzhodu Evrope naslednjo izjavo, ki jo je dobil njen poročevalec v nemških službenih krogih:

Naša reakcija na kakršenkoli razvoj prilik na Balkanu v smeri razširjenja vojne na jugovzhodno Evropo bo prav tako, kakor je bila na Norveškem. Odgovorili bomo na angleško agresivnost z bliskovito akcijo. Prišli bomo prej in tam bomo tudi ostali. Norveška kampanja je bila v polnem smislu besede

le generalna vaja za odločilno akcijo, pred katero neposredno stojimo.

Ta izjava, pravi agencija, se tolmači tako, da se njen prvi del nanaša na jugovzhodno Evropo, drugi pa na zapadno fronto. Zatrjuje se, da se pripravljajo Nemci na veliko ofenzivo na zapadu. Glede alarmantnih vesti o jugovzhodni Evropi, kjer naj bi bila cela vrsta nevtralnih držav tik pred odločilnimi dogodki, poudarjajo nemški krogi, da bo iniciativa za razširjenje vojne na jugovzhodno Evropo izšla dejansko le od zaveznikov, ki imajo že od vsega početka take namene.

Angleška javnost zahteva odločnejšo vojno vlado

Norveški dogodki so resen opomin, da je treba odločnejše postopati

London, 5. maja. AA Reuter. V svojem današnjem članku v »Observerju« pravi Garvin med drugim, da je treba dati čim večjo oblast naložjemu vojnemu kabinetu. Ta kabinet naj bi šel čez vse resorne posle, nezaupljivosti in strokovnjaki pred sodke. Ta kabinet naj bi delal po svojem najboljšem znanju in prepričanju in bi dal osnovna navodila za nadaljnje vodstvo vojne. Če zahtevamo nekatere spremembe v vladi, potem niti najmanj ne ciljamo na osebnost Chamberlaina. Mi od njega samo zahtevamo, da preuredi svojo vlado na tak način, ki jo bo usposobil za nadaljnjo in boljše vodstvo vojne. To zahteva ne samo naš narod, temveč tudi naši zavezniki. Ponavljamo, da nam je treba naložiti vojni kabinet, ki bo imel vsega skupaj nekaj sposobnih in odločnih mož, ki so pripravljeni, da se z vsemi močmi posvetijo svoji nalogi. Poleg tega članka podaja Garvin tudi običajni tedenski pregled in pravi med drugim, da tisto, kar se je odigralo na Norveškem, pravilno vzeto ni poraz zaveznikov, temveč samo resen opomin zanje. Morebiti se je treba zahvaliti usodi, da je prišel opomin pravočasno.

in prej, preden je prišlo do nepopravljive nesreče. Na koncu priporoka, naj bi vstopili v vlado zastopniki delavske stranke in liberalci iz skupine Llowda Georgea.

Pogajanja v Moskvi

po vesteh švicarskega lista naglo napredujejo in bo še ta teden podpisana pogodba o ureditvi medsebojnih gospodarskih odnosov

Curlh, 5. maja. br. (SDA) »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Moskve, da pogajanja za ureditev gospodarskih odnosov med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo uspešno napredujejo. Pogajanja se nanašajo na ureditev medsebojnih trgovinskih odnosov, na sklenitev dogovora o načinu plačevanja v zvezi s klirinško pogodbo, ter napoved o ureditvi položaja medsebojnih

Na zapadu mirno

Berlin, 5. maja br. (DNB) Vrhovno poveljstvo nemške vojske poroča o položaju na zapadu:

Na zapadni fronti ni bilo nikakih posebnih dogodkov.

Pariz, 5. maja br. (Havas) Vrhovno poveljstvo francoske vojske je davi objavilo naslednje 289. vojno poročilo:

Nekoliko živahnije delovanje na prednjih stražnih postojankah.

Pariz, 5. maja AA. (Havas) Nemci so včeraj izvedli večji napad kakor običajno. Včeraj ob 1.30 je po živem topniškem ognju nemška kolona približno 300 mož napadla rob gozda, ki je v vrsti francoskih postojank. Čim se je napad začel, so se Nemci takoj znašli v ognju avtomatskega ognja in topništva. Nemci sploh niso prišli v dotik s francoskimi postojankami, temveč so se morali v neredu umakniti ob velikih izgubah. Nemci so vse ranjene in mrlične odnesli s seboj. Toda na terenu so našli veliko število posameznega orožja in krvave uniforme. Ta dogodek je bil edini spopad, ki je motil mir na zapadnem bojišču. Letalstvo je bilo navzlic lepemu vremenu zelo malo delavno. Izvedenih je bilo samo nekaj poletov nad vzhodnim delom Francije. Preteklo noč pa je bilo nemško letalstvo zelo delavno, zlasti nad severno Francijo, nad Rokavskim prelivom in v Severnem morju.

Nemčija uvaja vojaško obveznost na Poljskem

Berlin, 5. maja. AA. (DNB) Službeni list nemške vlade je včeraj objavil uredbu, s katero se uvaja splošna vojaška obveznost tudi v novo priključenih vzhodnih nemških pokrajinah. Uredba vsebuje tudi ukrepe, na kakšen način se bo izvedlo načelo te vojne obveznosti, ki je kot zakon razglašena že s 30. aprilom letos.

Povezanost miru na jugovzhodu

Rim, 5. maja. (Dr. O. A.) Rumunski zunanji minister Gafencu je dal nekemu španskemu novinarju naslednjo izjavo:

Balkanski in podunavski mir sta tesno vezana na sredozemski mir. Ni mogoče motiti enega, ne da bi se oškodovali tudi drugi. Narodi južne Evrope imajo vsi isto usodo, pa če so še tako oddaljeni med seboj.

Ta izjava je zbudila v italijanski politični javnosti največjo pozornost.

Rezerviranost Bolgarije

Rim, 5. maja. (Dr. G. A.) Iz Sofije poročajo, da so bolgarski službeni krogi zelo rezervirani glede na madžarski predlog o skupni policijski kontrolni službi v železnih vratih in drugod na Dunavu. Bolgarija se očitno neče zameriti zaveznikom, ter jim dati povod za kakršnokoli akcijo.

Misija dr. Clodiusa na Balkanu

Rim, 5. maja. (Dr. O. A.) Potovanju dr. Clodiusa po balkanskih državah pripisujejo v Rimu mnogo večji pomen, kakor drugod. Predvsem ugotavljajo, da se njegovi razgovori v glavnih mestih balkanskih držav ne nanašajo zgolj na trgovinska vprašanja. To naj bi dokazale predvsem njegove avdience pri državnih poglavarjih teh držav kakor tudi razgovori z zunanjimi ministri. Berlinski poročevalci italijanskih listov v svojih poročilih tudi ugotavljajo, da se na Balkanu zmerom bolj občutijo sklepi konference lorda Halifaxa z angleškimi poslaniki z Balkana. Vsa angleška poslaništva v jugovzhodni Evropi so bila zelo ojačena in razvijajo izredno živahno propagando.

Velike finančne težave Finske

Helsinki, 5. maja AA. (DNB) List »Suomi« poudarja težko stanje finskih državnih financ. Finančna bremena zaradi vojne in zaradi velikih stroškov za obnovo države so tolikšna, da obstoji nevarnost za finsko marko. Poseben odbor ima nalogo, da oceni vsoto, katero bo treba plačati kot odškodnino Fincem, ki se vračajo v domovino in je izračunal, da doseže ta vsota 10 milijard in 600 milijonov finskih mark.

Vzroki neuspeha zaveznikov na Norveškem

Zavezniške čete so se morale v skrajno neugodnih prilikah boriti proti številčno in tehnično nadmočnemu nasprotniku

London, 5. maja AA. (Reuter) Šele sedaj se izvedo podrobnosti o zgodovini ekspedicijske zavezniške vojske na Norveškem. Zgodovina se začneja že pri finski vojni, ko se je Nemčija vse bolj zanimala za preskrbo z železno rudo iz Švedske. Ekspedicijska vojska, ki je bila namenjena Finski in v kateri je bilo 100.000 borcev, je bila vsa na dopustu, ko so Nemci izvedli napad na Norveško, nekateri oddelki, zlasti pa protiletalsko topništvo, pa je odšlo na Francosko. Le en bataljon, v katerem je bilo 60 odstotkov oficirjev, je bil še zbran.

Na splošno rečeno je bilo ekspedicijska vojska, ki je bila namenjena na Finsko, takorekoč nedotaknjena in je obstojala želja, da bi se ta vojska z vednostjo Norveške in Švedske uporabila v primeru napada Nemčije na katerokoli teh držav. Če bi Norveška smatrala za potrebno, da naredi alarm zaradi možnega nemškega napada, bi mi mogli na mah zasedeti važne luke na Norveškem, kakor so Bergen, Trondhiem, Stavanger in Narvik, vendar je bilo to akcijo možno izvesti le v primeru, da je Norveška zahtevala našo pomoč.

Pričakovalo se je, da bo Nemčija zavzela Bergen in Oslo in prav tako se je mislilo, da bo začela Nemčija s svojimi operacijami od Trondhijema proti severu, toda Norveška je bila popolnoma nepripravljena, da bi se mogla upreti. Nemci so hitro zavzeli Stavanger, Bergen in Narvik. Gotovo je, da so zavezniški zamudili priložnost, da bi onemogočili ta nemški korak, ker je bilo takoj jasno, da je bilo treba nekaj storiti, kar bi ohranilo Norvežane, da bi nutili odpor.

Naših prvih čet dolžnost je bila, omogočiti izkrcavanje novih čet na Norveškem. Po izkrcavanju naših čet v Narviku so pripadle franco-ke pehotne čete, ki so se izkrcale brez vsakih motenj. Poveljnik teh čet je čisto pravilno izvedel po izkrcanju prodor naprej, vendar so nemške čete, ki so uporabljale za svojo bazo Trondhiem-fjord, udarile z boja in na odtrgale od tistih čet, ki so šle za naprej. Pri tej priliki so se pehotci hkrati b rila Zavzela iz vse postojanke s katerih je mogla zaščititi izkrcavanje francoskih čet.

Čete, ki so se izkrcale v Andalsnesu pod poveljstvom generala Morgana, najprej niso našle na velike težave. Tedaj so pro-

jele nujen poziv na pomoč od Norvežanov in zavezniške čete so bile poslale v Lillehammer. Prihod zavezniških čet v Lillehammer je imel velik učinek in je dvignil moralno norveških čet. Medtem ko je Morgan podpiral norveške čete, so prispele nove čete pod poveljstvom generala Pazeta, ki je takoj dobil zvezo z Norvežani. V dveh tednih so se te čete borile z mnogo močnejšim sovražnikom.

Končno pa je prišel ukaz, da je treba izprazniti srednjo Norveško in to je bilo izvedeno brez izgub, čeprav so imele naše čete velike težave o priliki vkrčavanja municije in opreme. Čim so naše ladje prispele, jih je začelo nemško letalstvo neprestano bombardirati. Zato je bilo potrebno del materiala uničiti. Tako je n. pr. takoj potem, ko so se francoske čete vkrcale v Namsos, bilo treba del njihovega vojnega materiala zažgati. Edino letalsko oporišče, ki je služilo za operacije zavezniških lovskih eskadr, so morali opustiti. Nemške čete so takoj zavzele vsa letalska oporišča v srednji in južni Norveški in so z njih močle s svojimi letali ovirati izkrcavanje zavezniških čet obkoljeno. Poveljnik norveških čet je preemstil svoj štab na sever in pričakuje, da se bo pod njegovim poveljstvom zbralo čim več norveških čet.

Švedi rezervirani

London, 5. maja AA. (Reuter) Britanski poslanik na Švedskem sir Cecilie Dornier je prispel zjutraj v London.

Stockholm, 5. maja. AA. (Reuter) Današnji švedski tisk piše zelo rezervirano o dogodkih na Norveškem. Listi prinašajo poročila norveške poročevalske agencije, da so norveške čete pri Rørosu z velikim ozorčenjem in negotovanjem sprejele ukaz, naj se umaknejo. Isto sporočilo pravi, da se na severnem Norveškem borbe nadaljujejo. Stockholmski radio je danes javil, da nima novih poročil iz Norveške.

Italijansko mnenje

Rim, 5. maja AA. (Havas) »Giornale d'Italia« piše, da so se zavezniški junaški borili na Norveškem. List pravi, z ozirom na veliko izkušnjo nemških vojakov, ki so

Kazi-falzfifikat!

Drobni zapiski o ponarejanju in ponarejevalcih

Bedni Pietro mi je pripovedoval... Ob prvem dotiku njenih ust, baržunaste kože, njenega toplega telesa je izgubil svojo dušo in — srce. Čim bolj jo je ljubil, tem hladnejša je postajala do njega, in ko je spoznal po nji še prijetno slast morfija, je občutil porazno skrivnost, da deli Sabina svojo ljubezen z nekim skrivnostnim bitjem,

Pietrovi falzfifikat lesenega svetnika po aachenskem izvirniku iz leta 1500

Trgovec s starinskimi umetninami

Sploh je bil Sabinin ded kot trgovec s starinskimi umetninami primerek zase. Kadar je prišel resen interesent za njegovo blago, ga je vpludno povedel v svojo posebno sobico z izbranimi komadi. Tu so bili razpostavljeni najraznovrstnejši predmeti od najbolj intimnega pribora Boucherjevih kurtizan do najbolj nežnih slik madon Raffaelove šole. Med njimi je bilo okoli dve tretjini dobro ponarejenih umotvorov. Vse reči, pristne in nepristne pa so bile tako okusno pomešane in razpostavljene med seboj, da je le večje oko prvovrstnega ali dolgoletnega zbiralca lahko ločilo dobro od slabega. Če se je našel petičen interesent, ga je častiljivi stavec spremljal v sploštljivi razdalji od predmeta do predmeta mirno in brez besede. Bil je to izreden pojav molčečega človeka — lahko si mu pripovedoval o kaki najbolj nezanimivi stvari, pa je poslušal ali se vsaj delal, da posluša z največjim zanimanjem. Le od časa do časa je zganil kot svojih ustnic, tako da jih je povlekel prav do levega ušesa in so postale ena sama tanka zarez. Sivina njegovih brk je takrat hudomušno zastrlela, ko bi se hotele obvarovati nadaljnjega pripovedovanja. Pri vsakem takem povleku ustne zareze je izustil en sam zategnjen: — Mhee... Tiho in vdano je vestno opazoval iz polodprtih oči in ni mu ušlo niti najmanjši gib prstov ali lahni trepet roke, kadar je kupec držal kak predmet pred očmi. Leva dlan mu je počivala na baržunastem oprtniku, desnica pa jo je trepljala in pri tem proizvajala lahke pljuske venomer v taktu, kakor ga napravljajo deževne kapljice kadar padajo s slamnatega napašča.

Vsi predmeti so bili ocenjeni zelo pošteno in navadno nihče ni odšel praznih rok. Če se je pa vendar našel kdo, ki se je med nepristnimi rečmi vedoma ali nevedoma zainteresiral po ceni pristnega komada, mu je zviti stavec ravno tako označil sorazmerno ugodno ceno kakor pri ostalih nepristnih, da ni bilo nezaupanja pri kupcu. Kakor hitro pa si je kupec hotel osvojit pristni komad, je lokavi trgovec v zateglo pojočem in mehkem naglasu obžalovanja izustil samo tri porazne besede: »Je že predaano...« Takrat se je navadno pri-

E. Justin: Polizkusni primer dunajskega falzfifikata po izvirniku Raffaela in Michelangela v Albertini

čela bitka z licitacijo, ki je stopnjevala ceno vedno više, a ko je bila dovolj visoka, je bila kupčija hitro sklenjena v zadovoljstvo kupca, a še bolj v zadovoljstvo deda.

Nekega junjskega dne — pripravljaval sem se na odhod v domovino: svoje študije sem dovršil — sem v veliki delavnici poleg Pietra uzel srednjeveškega gospoda s košatimi obrvi in z zelo živahnimi očmi. Imel pa je posebnost, katero sem se dobro zapomnil: korenika nosne kosti mu je bila nekoliko udrti. Ko sem ga takole opazoval, so pristopili izza stebra Sabina, njen četveročrtni prijatelj in sivolasi ded. Ob prisrčnem snidenju teh treh sva se s Pietrom odpravila. Pojasil mi je, da je gospod Edmund Kavčič iz Ljubljane — torej moj rojak — da je velik ljubitelj in prvovrsten poznavalec falzfificiranja in da imajo z njim stalne kupčije.

Zalosten je konec ponarejevalca

Leta so minula. Slučajno naročilo reklamne risbe je nanesel, da sem se spoznal osebno z danes že pokojnim Kavčičem. S tem osebnim znanstvom se je pričelo naše lepo umetnostno uživanje, prepolno novih razodetij. Ta mož je bil doslej resnično največji slovenski sladokosec v zbiranju umetnin in v spoznavanju njih kvalitete, da mu ga ni bilo enakega daleč naokoli.

Nekoč je imel znan ljubljanski trgovec z antikvitetami na prodaj dragoceno umetnino starega mojstra s pristno upravnostjo pokazal ta umotvor različnim slovenskim strokovnjakom. Neverjetno, ampak resnično, kateremu slikarju so vsi ti naši strokovnjaki pripisovali to delo! Sliko si je ogledal tudi pokojni Kavčič. Še danes ga vidim, stal je nekaj trenutkov pred sliko, prestopil par korakov v stran, se okrenil, malce nagnil glavo, namršil košate obrvi in izustil proti lastniku: »Sliko tega mojstra ima malokatera galerija na svetu; a ime mu je Franken!« In res, ni se zmotil!

Oh marsikateri nočni uri — imel je navado, da je delal samo ponoči — mi je marsikaj pripovedoval. Ob neki taki priliki sem mu povedal, kje sem ga prvič opazil, in takrat mi je rahlo odvrnil, da

Edmund Kavčič

se me tudi on dobro spominja, bil si je v svesti, da meni gotovo ni ljubo pregovarjati one reči... Videl je na to svojo opazko mojo osuplost, nato pa mi je pojasnil marsikaj, kar mi je bilo do tiste noči nejasno in neznan.

Pietro je bil eden izmed največjih talentov v potvorbah. V tistih sobah so bili vsi izdelki od njega patinirani, veliko del pa je bilo tudi od njega ustvarjenih. Patine teh del so bile izključno Pietrove zasnove, saj je bil v tej stroki nedosegljiv mojster. Falzfificiranju se je posvetil iz ljubezni do lepe Sabine, ki je pa to njegovo ljubezen razumela po svoje, tako da ga je navadila in zastrupljala še z mamili. Kmalu po mojem odhodu v domovino je prišlo tako daleč, da je nastal nelep družabni škandal velebestnega patricijskega življenja — jedro je bila seveda Sabina. V svesti si je bila greha in dva strela iz ženskega samokresa sta utrjala nit življenja njej in njemu neločljivemu kosmatemu prijatelju. Sodniji je s tem prihranila neljubno skrb, kako potlačiti nečedno seksualno afero lepe in abnormalne demimondke. Njen ded, lastnik tiste plodonske trgovine, je od žalosti kmalu preminil. Ubogi Pietro pa je v obupu preizkusil svoje znanje z izdelovanjem resnično zelo uspešnih falzfifikatov novčanec nekdanje močevne države. To je postalo usodno zanj, beg mu je bil nemogoč in danes počiva izven pokopališkega zidu v družbi njemu enakih bednih življenjskih siromakov.

Prav tisti večer mi je pokazal Kavčič izvrstne osnutke, pa tudi izvršena dela falzfifikatov teh že davno propadlih novčanec. Poleg tega mi je pokazal natančen izrez v velikem formatu enega teh bankovcev — vse Pietrovo zadnje delo...

Srečanje z Edmundom Kavčičem

Povsem tem se je pričel zame resničen pouk v zbiranju in spoznavanju umetnostnih predmetov. Bili so to zame nepozabni trenotki. Nihče naju ni motil ob tistih tihih nočeh, le tu in tam kak zategel krik zapoznelega vinskega brata.

Zanimiva je njegova zgodba, ki mi jo je pripovedoval kako je v prvih letih svojega opazovanja in zbiranja kupil nekoč pri znanem beneškem trgovcu z antikvitetami cel kovček umetnin. S prodajalcem se je domenil, da jih bo preko noči pregledal, nato pa izločil in zjutraj vrnil predmete, ki mu ne bodo po volji. Od vseh teh izbranih umetnin je drugo jutro ostalo pri njem samo deset komadov. Vse druge so bile zanj potvorbe. Po enem letu pa je že prišel do spoznanja, da je od izbranih komadov samo pet pristnih. A po petnajstih letih je ohranil eno samo umetnino, to je kipec iz Tanagre, katerega mi je potem s svojim značilnim nasmehom tudi pokazal. Dolgo časa sem opazoval ta kipec v svoji desnici. Bilo je mojstrsko delo ponarejevalca, a vseeno sem ga prosil za pol kozarca rudninske vode. Pomočil sem spodnji del kipec v tekočino, ga ponjavil in mu ga vrnil z nasmeškom, nakar mi je takoj pritrdil, da se nisem zmotil, je — falzfifikat. Pot tega kipeca iz Tanagre je bila zelo zanimiva. Kmalu po Kavčičevi

A. Vodni tisk 500dinarskega bankovca C. Vodni tisk 100dinarskega bankovca

smrti je šla skozi več rok. Slednjič je bila na prodaj na starini za vodo, tam jo je našel znan doktor - zbiralec, ki jo hrani še zdaj z vsemi častmi, kakor to zasluži le dragocena in pristna redkost.

Gospod Kavčič je imel kovček najbolj izbranih komadov, ne glede nato, ali je bil to falzfifikat ali pristna starinica. Na vsakem komadu je imel svoj znak in beležko v nemški stenografiji. Še danes mi pridejo pred oči in v roke nekateri predmeti, ki jih dobro poznam in takoj vem, da-li so zrno ali plevel — nočem pa kvariti vselega in zadovoljnega razpoloženja petičnih ljubljanskih lastnikov.

O izdelovanju krivega denarja

Kakor se je skozi vsa stoletja vlekla nit ponarejanja starinskih predmetov, tako so bili posebno kovanci že od svojega početka najljubše opravilo ponarejevalcev. Zato marsikateri numizmatik začuden ogleduje, ko dobi in primerja dva enaka komada v svoji zbirki, vendar pri podrobnejšem ogledovanju opazi kmalu razliko v teži in barvi. Lahko gre tu za ravno tako staro potvorbo, kakor je izvirnik, lahko je pa tudi viiti primerek, ki datira v najnovejšo zgodovino antikvitetne trgovine.

Seveda so bili takile poizkusi vedno delo bolj ali manj nadarjenih ljudi. Edino Benvenuto Cellini je vreden, da ga omenjamo kot mojstra tudi v tem nezakonitem delu. Ko so se pojavile tudi papirne novčance, se je ta posej ponarejanja razbohotil kljub temu, da so delali izvirnike navadno največji mojstri risbe in grafike naroda. Tako se je tudi pri nas pojavil v preteklem času slikar, znan po slikah božjepotne podobe Marije z detetom, ki se je spuščal na to spolzko pot; pač dokaz, da ni bil v svoji stroki dovolj nadarjen, drugače bi bil gotovo ostal pri slikarstvu, ki pšinaša v vsakem primeru dovolj zaslužka, če je količjak nekoč sposoben. Vsi drugi primeri ponarejanja denarja na naši zemlji so bili tako šiki po svojih zasnovah, da so prišli krivci kaj hitro v roke pravice. Ravno v zadnjem času sem imel na vlogled tako izvrstno ponarejen kovancec in novčanec, da čutim za svojo dolžnost, opozoriti v besedi in sliki na ta žalostni pojav današnjega časa. Nekatere novčance so ponarejene tako mojstrsko, da ne bo lahko opeharjen samo preprost kmetič iz gorske vasice za svoje trde prigrane prihranke, ampak tudi mali mestni človek, posebno pa delavski življenj! Kdorkoli nepoklican se loti tega žalostnega posla, bi se moral vendar zavedati, da je to zločin, da s tem poslom ruši premožnejše temelje naroda in da gre vsak tak premožnejši poskus ponarejanja novcev vedno le na kožo najšibkejših in najbednejših plasti malega človeka.

Desno: pristen desetdinarski kovancec Levo: odličen falzfifikat

pa naj bo to poizkus primitivnega diletanta ali pa mojstrski izdelek mednarodnega zločinca.

Falzfifikati pri nas

Kolikor mi je bilo mogoče po natančnem zasledovanju dognati, je zdaj v prometu nekaj krivih kovancev po 10, 20 in 50 dinarjev in papirne novčance po 100 in 500 dinarjev.

Opis falzfifikatov je naslednji: Desetdinarski falzfifikat je srednje dobra potvorba in se loči od pravega kovanca po svoji svinčeni barvi in zelo nejasni risbi odlikav; potvorba je namreč odličen po onem 10 dinarskem vzorcu, ki je brez značilnih vejic pred in za napisom: »10 dinaras«. Je pa tudi njegov zvok precej medel. Dvajset- in petdesetdinarska falzfifikata sta pa resnično mojstrsko ponarejena in sličiata popolnoma pravemu kovancu, edino, po čemer ju spoznaš, je njun ubiti zvok. Ta dva falzfifikata sta kovana, ne vilita in tehnično tako uspešno izdelana, da ravno ta tehnična izvedba izdaja sled — inozemske izdelave. Kljub mojstrski izdelavi in popolni sličenosti pravih kovancev pa je zvok, če ga vržemo na mramornato ali stekleno ploščo, popolnoma ubit, brez jasne vibriranja glasu. Pripominim pa še, kar je zelo važno, da ravno pri 20 in 50 dinarskih

Falzfifikat 500dinarskega kovancea

kovancih ni vedno merodajen zvok, ker po izjavi, ki sem jo prejel na odločujočem mestu, kroži tudi nekaj pristnih kovancev, ki so brez zvoka, a so bili kljub tej hibi dani v promet. Zato naj povem najboljše sredstvo za spoznavanje krivih kovancev od pravih: kovancu, do katerega imamo nezaupanje, ovlažimo ploskev in potegnemo z lapizovim kamnom parkrat sem in tja po gladini; če se pokaže na ploskvi črn madež, je to prav gotovo kriv denar. To sredstvo je zelo preprosto, pa dobro, učinkovito in zanesljivo. Falzfifikat 100dinarskega bankovca popolnoma sliči pristnemu, edino tam, kjer se nahaja vodni tisk, je, če pogledamo proti svetlobi, prazen belina. Sta pa še dva falzfifikata 100 in 500 dinarskih novčanec, ki sta mojstrsko izdelana v inozemstvu. Ločita se od pravih edinole po vodnem tisku, če ju pogledamo proti svetlobi. Pristna vodna tiska dasta očem jasno sliko podobe pokojnega kralja Aleksandra v belo sivem odtenku. Na falzfifikatu pa je ista risba v vodnem tisku, samo odtenki senc so v negativni risbi in ploskvi. Na primer: Na pristnem vodnem tisku so lasje glave sivi, lice belo — na falzfifikatu pa so obratno lasje beli in lice sivo — torej primer fotografске plošče in izvirnika. To so danes menzi znani res dobro uspešni primerki krivega denarja. A kljub temu imajo take dobro otipljive znake v svoji nepristnosti, da se jih po tem opisu lahko obvaruje sleherni državljan. Da bo slika še bolj jasna, sem izrisal in preproduciral njihove najbolj značilne poteze.

Treba je smotrne obrambe

Krogi, ki odločajo o liku našega denarja, bi se morali dobro zavedati, da morajo biti načrti in njih izdelava umetniško delo naših največjih mojstrov risbe, grafike in modeliranja. Vsi trije bankovci, ki zastopajo našo valuto, so izdelani v grafičnem postopku reza. Zato nosi vsaka stran podobe v levem spodnjem kotu stvariteljev podpis in značko »fec« — fecit, to se pravi: »je napravil«. V desnem kotu pa tehničnega izvršitelja: »sc« — sculpsit, se pravi: »je vdolbel, vrezal«. Nočem se spuščati v tehnično plat teh del. Kakor je sedanj 500 dinarski bankovec eden šibkejših primerkov naših novčanec, tako je bil 10 dinarski bankovec, ki je izšel takoj po zedinjenju, nazvan Amerikane, v modrikastem odtenku, naš najboljši in najlepši dosedanj papirni denar. Izdelan je bil v Ameriki in je sličil po tehniki in izvršni risbi dolarju. Tehnična izdelava je bila v jeklorezu in ni ga bilo, ki bi se ga upal ponarediti. Naši sedanj 500 dinarski bankovci pa so izdelani v precej preprosti obliki, pa tudi papirna struktura ni ravno kaj prav posebnega, zato zapelje njih oblika marsikaterega na zločinski pot ponarejevalcev. Zakaj? Tehnična plat bankovca, pa naj bo to glede risbe ali grafične izvedbe, bi morala biti tako mojstrsko dovršena in izdelana v tako izvrstni tehniki potankosti, da bi bila že misel, izdelovati falzfifikate, nekaj nemogočega — vsaj za preprosto pojmovanje naših ponarejevalcev. Tudi papir naj bi bil tkan v načinu japonskih papirnih vzorcev.

Če zapišem, da je bil pred vojno v denarju nekoč velike in ugledne drzave vsak novčanec primeren umetnostni kos zase, ne pretiram. Ni še dolgo tega, kar sem obžaloval osnutek teh nekoč toliko upoštevanih bankovcev in se prepračal, da so te novčance nastale iz več manjših risanih kosov od skupnega večjega premera v izvršnih risbah, so pa nato vsi ti kosi pri sestavi dali celoto skupne oblike takratnega bankovca. Celotni premer vseh kosov je bil tolik, da bi lahko pokrili večmestno steno z njim. Ta velika zasnova bankovca se je nato prenesla na kovinsko ploščo določene polja z najpreciznejšimi aparati, nakar je zaključeno delo izvršil grafik v svojstveni tehnični izpeljavi. Še danes se spominjam, da sem rad obžaloval prekrasne risbe glav in golih postav, ki so krasile te podobe denarja nekdanj tako močevne države. Ta država je utonila v zgodovini, podobe njene denarja pa še vedno razveseljujejo in bodo razveseljevale še naprej z anamne ne z vrednoto zlate podlage, ampak z mojstrstvom že davno umrlega stvaritelja in tvorca teh lepih in klasičnih zasnov.

V zaključku svojih misli naj pripomnim v tehten premislek odločujočim krogom še to: Ponarejanje gre mnogo tudi na račun naših tako pogoste znamenjave novcev ter spreminjanja oblike in podobe kovancev in bankovcev. Pomisliti je treba, da preden dospo novi primerek denarja v kako gorsko vasico, lahko ponarejevalec prinese cel zavitek krivega denarja bodrušnemu kmetiču, ki bo v dobri veri svojega poštenja, ker še ne pozna najnovejšega denarja, sprejel potvorbo za sveto stvar. Če bi bil pa denar daljšo dobo v prometu, bi se to pač ne moglo zgoditi — vsaj tako pogosto ne!

Končujem spis tega opazovanja v veri, da bi pripomogel marsikomu ločiti dobro od slabega in s tem bi bila ta moja naloga zaključena.

E. JUSTIN, slikar-grafik

Na tem mestu se zahvaljujem za vso izkazano pozornost gospodu dr. Vrečku, direktorju podružnice Narodne banke v Ljubljani. — E. Justin.

B. Vodni tisk 500dinarskega falzfifikata D. Vodni tisk 100dinarskega falzfifikata

Kavčičev kipec iz Tanagre, falzfifikat po kavčičem izvirniku iz leta 400 pr. Kr.

Zemlja se drami v pomlad

Med cvetjem in zelenjem so se približale binkošti, drugi praznik prebujenja v naravi

Kar pogledj tja gor v vrhove ozelenelih kostanjevih vej v Zvezdi in Tivoliju in videl boš, da ni več dolgo, ko se bodo na široko odprli grozdi belih in rdečih kostanjevih cvetov. Saj veste, da živimo že v pravi, pravcati pomladi, ki nas je, zamotene in zaskrbljene od dogodkov časa in

Pomlad v Tivoliju

sveta, obiskala skoraj neopaženo, kar čez noč. In se človeku le dobro in imenitno zadi, ko zjutraj, še preden prvi tramvaj zapopeta vzdolž ljubljanskih ulic, koraciš po praznem asfaltu, ki ga je dodobra opral nočni dež, in poslušas, kako se na slehernem drevesu kje za zidom prešerno oglašajo ptice, zrak je tople, toda svež in čist in kar čutiš ali vsaj zaslišiš od daleč, od šmarne gore sem dražljivi vonj prebujajoč se, spočite zemlje. In potlej čez dan, če dovolite, majhen prizor iz pomladanske idile 1940: Pred kavarno Zvezdo so postavili mize, za katere sedajo prvi »zunanjci«: gostje. Prisedeš k prijateljski družbi in padeš v sredo pogovora, ki so ta čas menda pri vseh omizjih najbolj zaželeni. O vojni govore, o minah, o podmornicah, tankih, ladjah oklopnih, o novih krvavih mejah evropskega zemljevida. To je pogovor o največji, suhi, goli stvarnosti našega časa. Besede so, kakor da zaudarjajo po dimu gorečih domov, po dimu smodnika, po krvi, po živih, prelivajoč se krvi.

Zgoraj nad nami, visoko vrh kostanjeve krone pa sedi ta prešerni rumenokljuni kos, sedi čisto brezskrbno, kakor v starih dobrih časih, mežika v sonce in kar se da veselo prepeva svojo ubrano pomladansko pesem. Naj je že, kakor je — pomlad je pa le! si potlej misliš in ti je pri srcu dosti lažje...

Pa naj kdo reče, da ni Ljubljana lepo, idilično mesto. Treba si jo je ogledati zdajle, na pomlad. Parke urejajo, rože sadе, zimsko zavetišče za rastline v mestni vrtarjni se prazni. Tam, kjer so nekoč gole, prazne krpe zemlje in ulične navlake kalile pogled, se šopirijo danes zelene oaze nasadov in kostanjevih dreves. Tudi bregove zregulirane Ljubljanice je zasegla spretna vrtarjeva roka. Kar pogledite, kako se že ovija svetlozeleni bršljan sivih cementnih zidov! Teh nemara ne vidiš z Gradu; prav dobro pa lahko vidiš že močno košate drevesne krone v parkih, tako v Tivoliju kakor po uličnih alejah in v Zvezdi, pa vzdolž Vegove ulice, na šent-jakobskem trgu in sredi šentpetra in še marsikje. Ljubljana, mesto zelenja in vrtov. Ljubljana, mesto rož in vedrih, pisanih barv!

Življenje mesta se bo zdaj pričnelo takole: Zjutraj, še pred rožo bodo pometači

»Ah, ah, ah« se je medtem jokalo obrobjeni kozak, »kako me nesreča tepe, kakšna krivica se godi na tem svetu! Zaradi enega dinarja sem imel že šest kovačev strokov!«

V tem trenutku se je podpora, ki sta si jo nudila župan in čevljar, izkazala za nezadostno. Zaneslo ju je na rob ceste in bratsko objeta sta padla v jarek.

Takšen je bil začetek in vzrok političnega boja v občini Luža, ki ga nekateri označujejo kot kulturnega. Zelenci so namreč vzdignili krič in vič, da je župan vrgele čevljarja v jarek in pri tem po nerodnosti še sam padel vanj. Rumenci pa so pripisovali krivdo zelenemu čevljarju, ki je pri padcu v jarek namenoma potegnil gospoda župana s seboj. Vest o dogodku se je z bliskovito naglico raznesla po vsej občini. Iskra je padla v smodnik in dolgo tleče sovraštvo je buhnilo na dan. Takoj so se organizirale na obeh straneh udarne čete in že prvi večer je prišlo do boja. Da je bil ta boj kulturni boj, kakor nekateri trdijo, zato govori dejstvo, da se v tej borbi nista uporabljala ne nož ne kol, čeprav leži občina Luža na Slovenskem. Bitka se je končala neodločno in se je v naslednjih dneh razvila v gverilsko vojno, pri čemer pa je zakonitost akcij in protiakcij v znatni meri komplicirala tudi urejanje raznih osebnih računov. Tako se je zgodilo, da je konec tedna izgubila vsaka povezanost bojnih formacij in da se niso bunke in hruške delile samo po strankarski pripadnosti, ampak so se bunke in hruške delile kar križem naokrog po raznih tajnstvenih in težko domisljivih smernicah. Do nedelje so bili na ta način poravnani vsi politični, kulturni, socialni in osebni računi v občini Luža in v nedeljo po maši so se Lužani korporativno zbrali v oštariji k proslavi spletnih zmage.

Župan potapšal pa je v ponedeljek zapisal v uradni dnevnik glede na brco, ki jo je bil dal kozaku: Prejtni terek zavnil rekurz obrobjenega kozaka v zadevi prevzema davčnega predpisa.

očistili ceste navlake in prahu prejšnjega dne. Voz z sesalko za prah bo križal kocke in asfalt. Tačas bo že velik vrabčji živzav napovedoval uro vzhajajočega sonca, ki se bo v resnici kmalu razlilo nad Ljubljano čez in čez. Najprej bodo zagorela grajska okna in vrh nebotičnika. Prvi izprehajalci v Tivoliju bodo kmalu obstali pred krasoto cvetoče japonske kutnje ob glavni aleji — eno in najlepšo je pred leti podri vihar. Magnolije že cveto, njeni razkošni cvetovi opozarjajo nase. O, in toliko pisanih rož že cvete, ki so jih seveda pravkar presadili iz toplih gred pod steklom rastlinjaka mestne vrtarje. Sledilo jim bo kmalu tropsko drevje. Palme in ciprese se bodo na široko zašopirile — lahko se boš dal pred njimi fotografirati in sliko boš lahko poslal svojemu dekletu z napisom: Motiv z otoka Lokruma. In da ne pozabimo dečka sredi vodometu, ki bo spet spuščal iz cevi gejzirske curke vode pod nebo, da jih bodo sončni žarki mavrično barvali. Bronasti tudi ne morejo biti, kajti brez jezikov so. Zalostno pravilico so napletli krog tega nedostanka. Pravijo, da je njihov graditelj stavil z nekom, češ naj me vrag vzame, če ne bodo moji psi popolni, kakor morejo biti popolna samo živa bitja. In v resnici ga je vzel vrag, kakor se to reče, kajti pozabil jim je ustvariti jezike in osramočen pred svetom je ustretil, da bi svojo sramoto skril v grob.

No, potlej bo čez dan z naraščajočim vrvežem mestnih ulic in cest rasio tudi življenje Tivolija. Prišli bodo študentje in se na senčnatih klopih iz debelih bukev seznanjali z učenostjo. Prišle bodo vzgojiteljice z otroki in otroci se bodo po tratah svet šli vojake in junake. Penzionisti bodo spet vsakdanji izprehod zaključevali s partijo taroka v Monte Carlu. Zdi se pa, da bodo letos manj kvartali in se več pomenkovali o preteklih, o sedanjih in nemara še o bodočih vojskah. Naš doktor Ante, ustanovitelj in pesnik tivolskega Tičistana, gotovo ne bo zamudil dne, da ne bi proti večeru obiskal svojih ljubljenskih krilatcev in verveč v njihovem gozdnem kraljestvu. Večeri pa bodo, kakor zmerom, posvečeni tihim uram ljubezni. Zaljublenci se bodo stiskali na skritih klopih ali sloneli ob Cankarjevih brezah, iskali z mokrimi očmi Veliki in Mali voz sredi zvezdnate neba ali pa poslušali bitje svojih src in mogočno, ubrano kvakanje žab v tivolskem ribniku...

Pogled v naš Monte Carlo poletni čas

Rože, rože, povsod same rože. Koliko je rož po nasadih in vrtovih in ga kmalu tudi že ne bo več okna, ki bi ga ne krasili cvetlični lončki z begonijami, s tulipani in z kdo ve še kakšnimi cvetovi. Pa je vendar še premalo teh rož. Ob tromostju jih prodajajo, lepo povite v šopke, revni ljudje. Za dinar. Za en sam dinar vijolic, potonik, marjetice...

Tako bo Ljubljana vsa vedra in sončna, v znamenju zelenja in rož dočakala binkošti.

Minuta pomenka

Za življenje in za vsak dan

FRANJO I.

Človek, prijeten v družbi, ne brez topline in smisla za umetnost, vendar pa nagljen neodkritostnosti in zahrbtosti. Radi povzdiguje svoje osebo in ni vam neprijetno, če vas družba hvali.

VDOVA 40 LJ

Ona je preprosto in delavno dekle. Kar ima v srcu, ima tudi na jeziku. O kritičnosti in resnicoljubnosti in ne zna se pretvarjati. — On je malce bahav in tiso družbo, da se v njej ponaja. Notranje je ni popolnoma trden. Drugače je dober fant in nanj se človek lahko zanes.

USODA 40

Držite se svoje trgovine in jo skušajte tudi v bodoče obdržati. Ne bo vam žal. Vaš prijatelj je resen in počten mož, z močno voljo in vztrajnostjo, vedno stremi po izboljšanju svojega položaja.

TRIGLAV

Ta človek ne kaže rad svojega čustva in ga skriva pod okornim obrazenjem. Je mož hitrih odločitev in naglih dejanj, ki jih izvrši brez pomiselnosti in po najkrajši poti. Podjeten je in poln življenjske sile.

ORKAN

Vaš mož čuti potrebo po družbi in težko ga bo pripraviti do tega, da bi ostal pri vas doma. Temu je vzrok tudi dejstvo da noče kar čez noč opustiti fantovskega življenja in svoje družbe. Po možnosti mu skušajte nuditi, kar išče v družbi: razvedrilo, kramljanje, pijačo itd. Možno je, da se bo sčasoma navadil na dom.

ŠTUDENT Z DEZELE

Čustven, nagel človek, s precejšnjimi miselnimi zmognostmi, ne brez originalnosti, vendar nekoliko površen. V občevarju s svojo okolico odkrit in prijetno temperamenten. Vnet za vsak napredek in za vse, kar je sodobnega.

koštni praznik — drugi veliki praznik pomladi. Na ta dan bodo mestne ulice čez in čez polne samih velikih in majhnih otrok. V obeh zvonikih stolnice bodo mogočno potrkavali zvonovi. Birma, Gosposka birma v avtomobilskih skozi ulice, potlej spet skozi špalir radovednih gledalcev pred škofijo v cerkev. Tisočji luči, orgle slovesno bučijo in škofova mitra se zdi v soju svetlobe, da je posuta z dragimi kamni. O, za otroka je birma velik dogodek, ki se ga še dolgo v življenje spominjamo z najlepšo mislijo. Otroci z dežele, ki si peš ob strani botrov in botric utirajo pot med množico, doživljajo ta dan v resnici pravičnice ure. Videti mesto, nemara prvičkrat v življenju, potlej se od blizu seznaniti z vsem veličastjem škofovega dostojanstva, s pozlačeno palico in mitro — kaj takšnega pač ne bodo več doživeli v življenju in še z otroškimi očmi. Pozneje se marsikaj izpremeni v človeku, da se ne čudi več, da mu postanejo sanjske reči stvarnost, gledana z močjo razuma.

Resnica je, da so bili birmanski dnevi svoje dni še vse bolj sijajni in veliki, saj je bilo tudi vse ostalo življenje tistega časa drugačno. Celo mesto šotorov in »štantov« je krog stolnice zraslo čez noč. Branjeve od blizu in daleč so na široko razpostavile vabljivo, sladko blago, da so ga potlej kupovali botri svojim srečnim varovancem. To so se vam postavljali birmanci v novih oblekah in birmanke v belih tančastih krilih! Fantje z belim svilnim trakom na rokavu in z vrtinico zraven, dekleta z venčkom rož vrh glave. Množica gledalcev je vztrajala do konca, kajti vsakogar je zanimalo, kako se bodo vozili gosposki otroci — v sijajnih, lakiranih ekvipažah, okrašenih z rožami, ki so jih vozili dragoceni konji, po dva, pa tudi po štirje. In so potlej stare ljubljanske žene še ves tedn po birmi čebijale in obujale spomine, kakšen sijaj so prinesle v birmansko slavnost ljubljanske imenitne, nemara še celo plemenite družine. In popoldne — kakšen živzav je do pozne noči spremljal življenje tivolskega zabavišča, ki ga že zdavnaj ni več! Na stotine mestnih in podeželskih birmancev se je trlo okrog vrtljakov in komedijantskih šotorov. Nekateri srečnejši so kočijali v gala obleki s svečanin cilindrom popeljali v mestno okolico, do šmarne gore, v št. Vid in še kam delj.

Ampak to je bilo še v časih, ko je »birmoval« milostni gospod knez in škof Jakob Missias. Pokojni nadškof Anton Bonaventura Jeglič je prvičkrat birmal leta 1898.

Pogled v naš Monte Carlo poletni čas

Takrat je napolnilo stolnico 2242 birmancev. Danes seveda dosti več. Danes vozijo mesto kočij avtomobili. Danes ni več vrtljakov in Tivoliju, imamo pa nebotičnik in še nešteto novih senzacij in prijetnih doživetij za birmance. Ostala pa so neizogibna birmanska darila, nova obleka in bleščeča ura, poleg tistih ostalih dragocenih spominkov in spominov na ta svečani, redki pomladanski praznik človekove mladosti.

L. K.

GORENJKA

Preprosto dekle z močnim značajem. Ne zida gradov v oblake, toda koča, ki si jo postavlja, bo imela trane temelje. Odločnost, delavnost in vztrajnost so delavci, ki ji bodo pomagali postaviti hišo bodočnosti na trdna tla. S čuvstvi je bolj skopja in tudi z rečnostjo ni radodarna, to'a zvestoba je njena odlika.

MAGE ALENA

Iz položnega rokopa sem razbral, da se ta človek mirna, mehka duša, ki je v svojih težnjah osamljena. Žal, iz dveh besed nisem mogel več razbrati. Če vam je mogoče, mi pošljite vsaj nekaj vrstic.

VHOLICA 1940

Vaš fant je občutljiv in deklje nežen. Za družbo mu ni mnogo mar, ker najde vse v svojem delu. Vendar pa bi mu odsvetoval prenapenjanje svoje sile, ker je rahlega zdravja. Vajina značaja v glavnem harmonizirata, zato se čim prej vzamita!

MINA

Ker vaš mož ljubi spremembo v erotičnem življenju, bi lahko obstojala možnost, da ves vara ven ar se pa to ne da iz treh besed ugotoviti.

L. Azkain

HUDOBNO

Rečem vam, da je moja žena pravi zgled skromnosti. — Prav rad vam verjamem; to je dokazala že, ko se je z vami poročila.

ZRTEV NOVADE

Zdravnik: »Od česa se tako tresete?« Bolnik: »Prezidignil sem se.« Zdravnik: »Kaj ste pa vzdigovali?« Bolnik: »Polne kupice vina...«

V SOLI

Profesor: »Ali bi mi vedeli kaj povedati o ustvarjenju Eve?« Dijak: »Bog je rekel, da bi bilo moškemu preveč dobro, če bi bil sam!«

Konec slovaškega razbojnika

Te dni je črčnikom po dolgem, brezuspešnem zasledovanju uspelo prijeti razbojnika Andreja Ivana, ki je pred njim trepetala vsa vzhodna Slovaška. Orožniki so zvedeli, da se razbojnik skriva pri nekem prijatelju. Ko so vtrli v njegovo stanovanje, je bil baš v sosednem mestu.

Izvršili so preiskavo in odkrili celo skladišče orožja in streliva. Med tem se je Ivan vrnil in ko je opazil nevarnost, je pobegnil proti ubožni četrti Laborcu. Orožniki so obkolili vso naselbino in odkrili hšo, v katero se je ropar skril. Ivan je skušal pobegniti s skokom skozi okno, zadel pa ga je strel v nogo in so ga vjeli. Razbojnik ima na vesti več nego sto težkih zločinov. Presedel je že nekoliko let v kaznilnicah v Leopoldovu in Michalovcah, od koder mu je uspelo pobegniti. Odlej so ga oblasti zamaš zasledovale.

Štiriperesna detelja prinaša srečo

Pred štirimi leti si je angleški trgovec James A. Barton, ki živi v Ohio, izmislil, da bi prideloval štiriperesno deteljo. S skrbno izbiro med deset tisoč rastlin mu je uspelo vzgojiti pavrsto, ki daje samo štiriperesne rastline. Lansko leto je začel Barton te rastline presajati v lončke, ki jih je prodajal kot »srečnosne lončke«.

Dobil je toliko naročil, da je vsa njegova deteljna letina prodana že za mesec naprej. Ker zasluži z vsako rastlinico okrog 30 centov in jih odda vsak mesec na deset tisoč, si lahko mislimo, da mu je štiriperesna detelja res prinesla srečo.

Kitajski denar — tihotapsko blago

V londonska javna skladišča je bila nedavno oddana svojevrstna vojna kontrabanda. Gre za 3696 vreč kitajskega kovane drobiža, ki so ga vojne ladje zaplenile na nekem trgovskem parniku, ker je bilo blago namenjeno v Nemčijo. Kitajski drobiž vsebuje 93% bakra in 7% cinka. Agenti so ga pravproci nakupili na Kitajskem v nemške vojne svrhe.

Francoska evakuacija

Kako so v dveh tednih preselili milijone ljudi

Danes bo marsikoga presenetilo dejstvo, da je aparat za evakuacijo iz ogroženih pokrajin in mest v Franciji začel z delom takoj po monakovskem dogovoru 1. 1938. Vse javno in zasebno socialno skrbstvo je nastalo na noge in je preštevilo in klasificiralo dane primere. S približno natančnostjo je ugotovilo družine, ki se bodo same izselile ali odšle k sorodnikom, družine, katerih očete bodo mobilizirani ali so vdovci, otroke, katerih matere so zaposlene. Prešle je sindikalne kolonije in kolonije privatnih organizacij ter določilo, kako zaščititi otroke, ki bodo obiskovali šole v šolskih kolonijah. Že v naprej so rezervirali v ta namen varne prostore, najemali stara poslopja in gradili nova.

Kljub temu je proglas mobilizacije izval, kar je povsem umevno, nove večje potrebe in je takrat začelo najtežje delo. Zaščitne sestre so bile, brez ozira, kateri organizaciji so pripadale, takoj na razpolago evakuacijskemu odboru in so po določenih okrajih obiskovale družine, zlasti one, ki niso vedele kaj storiti, kako se odločiti. Tako je bilo laže podvzeti ta ali oni korak. Sestra je vedela, kdaj odhajajo vlaki, kako dobiti brezplačno vozovnico. Vedela je za posebne vlake za evakuirance, za zavetišča, za to in za ono olajšavo, tako da je bilo prizadetim družinam laže zapustiti prijetni dom in oditi.

Najtežje je bilo prizadeto prebivalstvo v pokrajini Alzacije in Lorene. V naglici je moralo zapustiti ogrožene obsejne pokrajine. Vpoklicani družinski člani so odhajali k svojim vojaškim edincem, žene in otroci pa v notranjost dežele. Prebivalci so skušali povsod olajšati usodo evakuirancev, toda kljub vsej dovoli volji so se dogajala presenečenja. Tako so nekatere pripravili vlake za 1600 oseb, prišlo jih je pa 6000. Za XII. pariški okraj so pripravili vozove za 44.000 oseb, prišlo jih je pa komaj 4000. Vendar ni delo zaradi teh presenečenj prav nič pojevalo, povsod se je sproti preurejevalo po potrebi, ki se je pač pokazala.

Trobenta, poj!

Trobenta, poj, da gremo v boj! Zastave Gremo venat naše z venci slave.

Trobenta, poj! Sovražniku oznani, Kdor zdaj se spi, naj vendar se predrami!

Trobenta, poj! Sovražniku omami, Da ne želimo biti poteptani.

Možje in fantje, kar vas je, na noge! Kot eden v boj! Nikdar ni nič brez sloge.

Kaj je zato, če jokajo neveste! Kdo ve, da so bile vam vedno zveste?

Ne bojte se, otrok očetje, zanje! Vzgojite, žene, jih za masčevanje!

Ne plači ti! Ponos največji, mati, Je, domovini sina darovati!

France Lobodika

»Karadjordje« je enaslov drami Ivana Mraka, ki jo bo pisatelj jutri ob 20. čital v dvorani Delavske zbornice

Pariški otroci odhajajo na varno

Dela je bilo več ko dovolj. Zaščitne sestre, bolničarke, samarijanke, skavti, dobrovoljci — vse je delalo z brezprimerno požrtvovalnostjo. Tudi prometno osobje je kljub razburjenim dogodkom kazalo največje razumevanje in ljubeznivost. Vsak vlak je spremljal razen uradnega osobja še potrebno število zaščitnih sester, ki so dajale potnikom nasvete in so bile pri roki, kjer koli se je pokazala potreba. Bolničarke so spremljale v vozovih II. razreda bolnike, pohabljenе, noseče žene in doječe matere. Po končanem potovanju se je vse to osobje vračalo nazaj v Pariz.

laboratoriji pslužejo in delajo na varnem. Ljudske šole so povsod odprte, šolske kuhinje urejene, zdravstvena in higienska služba redno vpeljana. In še vedno se vse to izpopolnjuje.

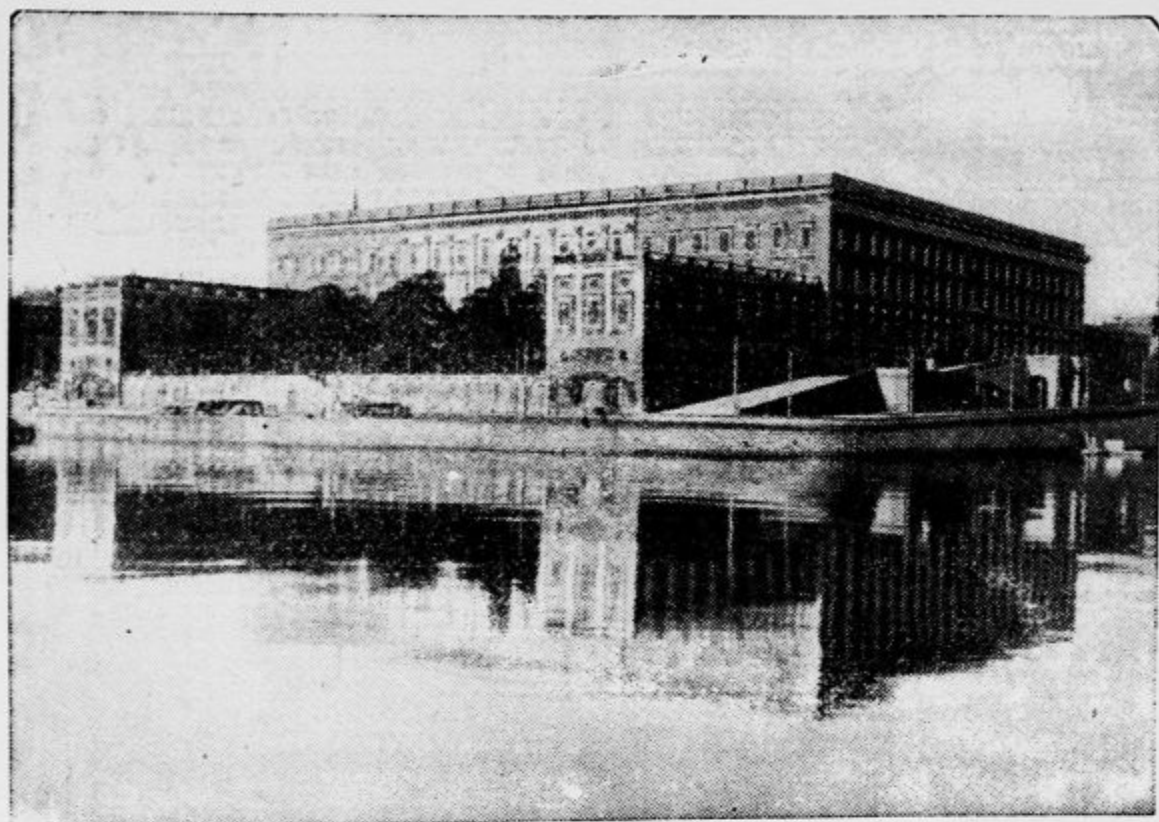
Zlata Pirnat

ZE VE

Kuharica: »Čula sem, milostiva, da išče-te novo kuharico.« Gospodinja: »Mi je zelo žal, toda ravno danes sem vzela novo.«

Kuharica: »Nič ne de, pridem pa jutri.«

Švedska, deželna gozdov in rud

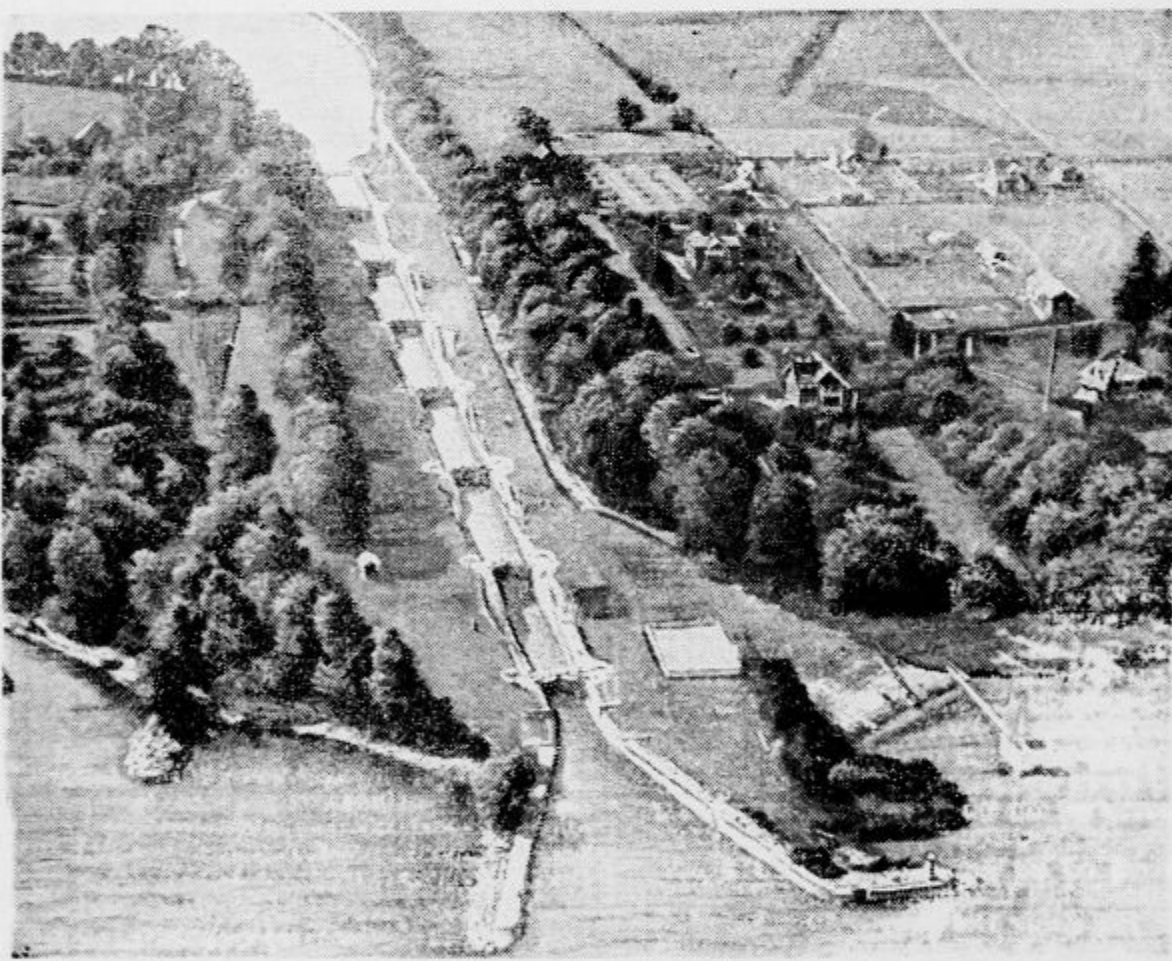
Kraljeva palača v Stockholmu

Švedska je dedna ustavna monarhija, v kateri izvršujeta postavodajno oblast kralj in pa Riksdag (državni zbor), ki sestoji iz dveh zbornic. Prvo tvorijo 150 članov, izvoljenih od pokrajinskih in občinskih odborov za dobo 8 let, v drugi pa je 220 članov, ki jih moški in ženski volilni upravičenci volijo vsaka štiri leta. Sedanj kralj Gustav V. vlada od leta 1907. Celotna površina države obsega 448.961 kvadratnih kilometrov in ima 6.285.000 prebivalcev, kar bi dalo 24 prebivalcev na 1 kvadratni kilometer. Po narodnosti je med njimi 98,8 odstotkov Švedov, 0,7 odstotkov Fincev, 0,1 odstotek Laponev, ostalo pa tvorijo pripadniki drugih narodnosti. Po pretežni večini je prebivalstvo protestantske vere (99,8 odstotkov) priseljencev židov je 0,1 odstotka in prav toliko katoličanov.

V glavnem mestu Stockholmu so pri ljudskem številu leta 1935, našli 545.000 prebivalcev. Med večjimi važnejšimi mesti sta švedski Göteborg z 262.000 in Malmö s 145.000 prebivalci. Kakor Finska je tudi Švedska predvsem deželna jezer in gozdov. Bogastvo rud in vodnih sil sta jo napravili za pretežno industrijsko državo. Gozdovi in pašniki zavzemajo 54,2 površine, medtem ko je črne zemlje samo 9,1 odstotek. Pripomniti pa je treba, da je švedsko kmetijstvo na veliki višini in je obdelana zemlja zelo donosna. Kljub temu pa kmetijstvo ne more kriti domačega konzuma. To velja predvsem za žitno produkcijo, ki daje 7 milijonov centov pšenice, 4.128.000 centov rži, 2.066.000 centov ječmena in pa 12.653.000 centov ovsa na leto. Količina pšenice in rži pa v zadnjem

času naglo pada, v korist ovsa in pa detelje, ki zavzemata vedno večji delež obdelane površine, kar je v zvezi z napredujočo živinorejo.

Med ostalimi poljskimi pridelki je omembe vreden krompir, a med industrijskimi sadeži zavzema prvo mesto sladkorna repa, ki daje 20,8 milijonov centov sladkorja na leto. Sladkorna pesa se goji zlasti v pokrajini Skaniji, živinoreja pa je razvita zlasti v južnih predelih države kjer daje veliko proizvodnje masla in sira. Goveja živine so našli 2.965.000 glav, ovac in ostale drobnice 405.000, konj 820.000, prašičev pa 1.300.000. Kar se gozdnega bogastva tiče, je Švedska med prvimi državami v Evropi. V severnih predelih prevladuje iglasto drevje, na jugu pa listnato, predvsem hrast in gaber. Bogata je zemlja rud, zlasti železa, primanjkuje pa premoga — premogokopi v Skaniji ga dajejo do 500.000 ton na leto — tako da ga je treba uvažati. Zato Švedska izvažala železno rudo, ki se v velikih množinah nahaja v pokrajini velikih jezer Gävle in pa v Kiruni na Laponskem. Kirunska ruda je odlične kakovosti, a pridobivanje je oteženo zaradi neprimernosti lege ozemlja. V mirnem času so jo izvažali preko Lulee in Narvika. V južnih pokrajinah pa so jeklarne in plavži bolj pogosti. Švedska kovinska industrija slovi zlasti po izdelavi raznih specialnih izdelkov, pil. žag, svedrov, nožev, avtomobilskih in aeroplan-skih sestavnih delov in raznih strojev. V severnih predelih je tudi nekaj rudnikov zlata in srebra. V Rönnskärnu so leta 1937 pridobili iz rude 6.010 kg zlata in 29.400 kg srebra. Pridobivajo tudi baker in cink.

Ladijske stopnice v kanalu Göta

Filatelistično frankiranje

»Prosim, frankirajte filatelistično!«

Tako se pogosto glasi želja zbiralca znamk, a redkokdaj jo prijatelj pri zamenjavanju znamk iz druge države pravilno dobi. Prav gotovo je zelo lepo, če človek dobi pestro, z znamkami oklepano pismo, a to ni vedno smoteno. Če hočemo pravilno dometi idejo filatelističnega frankiranja, si moramo zastaviti najprej vprašanje, zakaj si nekateri zbiratelji žele filatelistično frankirati pismo. Tu pa bomo našli na letih na dve skupini zbiralcev: na ene, ki žele znamke s takega pisma uporabiti za zamenjavo, in na druge, ki zbirajo »znamke na pismu«. K temu so potrebne različne frankature. Prva in pač najbolj uporabna frankatura se bo in se tudi mora razviti po vrednosti uporabljenih znamk, medtem ko bomo drugo izvajali šele takrat, ko smo se s svojimi tovarišmi že o vsem zednili. O tej pač ni treba izgubljati besedi.

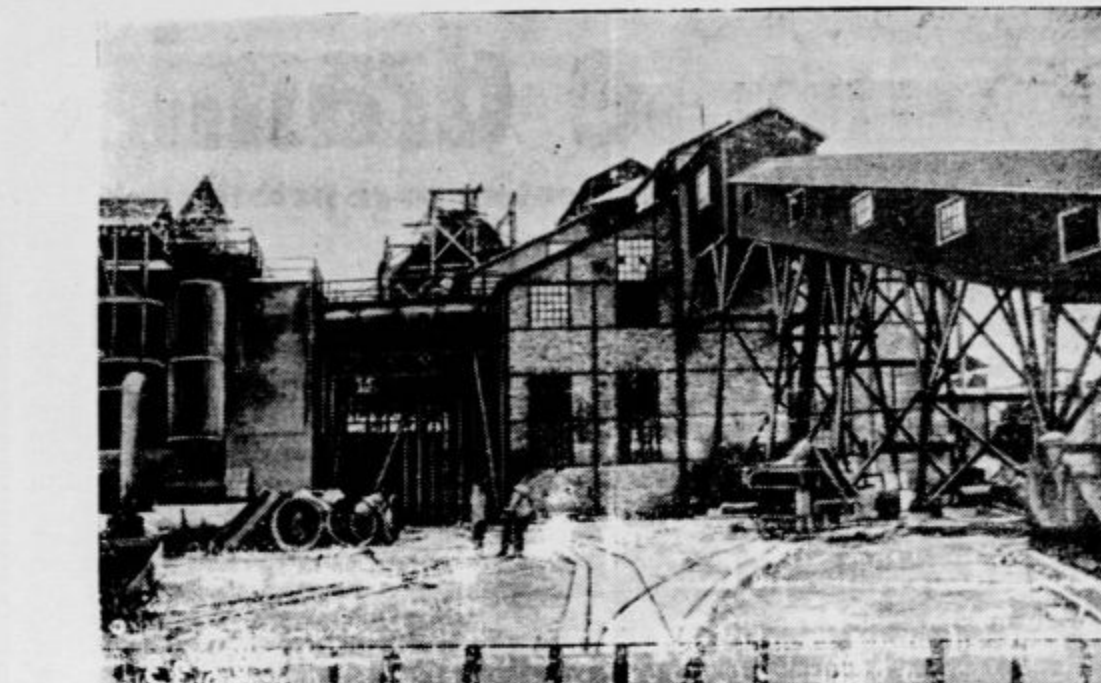
Obema frankaturama je skupno lepljenje znamk in tu se največ greši. V vsakem primeru želi prijatelj prejeti s pomočjo frankature neoporečne in nepokvarjene znamke! Zato ne smemo nikoli uporabljati znamk, ki so poškodovane in slabo centrirane (kar pride v poštev predvsem pri linijskem zobčanju), kajti take znamke so za zbiralca brez koristi. Nadalje morajo biti tako prilepljene, da se pri prevozu ne morejo poškodovati. To preizkusimo tako, da kuverto malo upognemo: če se znamka tudi upogne, je dobro, če pa malo odstopi, moramo tak ogel odločno tisti del znamke malo omotiti z lepilom in spet pritisniti na

omot. Taki neprilepljeni ogli se namreč kaj radi zapognejo in zatrgajo, če že ne odtrgajo. Tudi tik za robom pisma ne smemo lepiti znamk, temveč jih moramo lepiti vsaj dva centimetra od roba. Razen tega moramo v primeru, če so znamke na krednem ali vsaj pokrednem papirju (naše predvsem dobrodnele zadnjih izdaj) in če pismo samo ni preveč togo, vložiti v ovoj srednje trd karton, da se ne bi pismo prepognilo in bi se s tem znamke mečkale. Če bomo upoštevali vse te nasvete, bo sad tega malenkostnega truda frankatura, ki bo prejemniku v vsakem oziru povzročila veselje.

Zdaj pa k pravi frankaturi sami. Ta naj bi torej bila dobrodošla osvežitev naših podvojenih znamk, ki jih za zamenjavo pač ne moremo uporabiti. Tu pa bo ena sama znamka višje vrednote bolj izpolnila svoj namen kakor pa cela vrsta znamk nižjih vrednot, ki nimajo drugega namena, kakor da delajo pismo kar se da pisano. Samo pri novostih, jubilejnih in pa dobrodnele znamkah lahko od teh načel odstopimo. Pri tem pa so dobrodnele znamke spet poglavitno zahtevajo. Mi jih pa tudi vedno radevolje dajmo, a prav tako naravno sme tak zbiralec zahtevati, da bo njegov tovariš stalno plačeval dodatek njemu na ljubo. Tu ni nič več kot prav in pravično, da dodatek plača prejemnik pisma sam. Vendar se moramo o tem dogovoriti, da prejemnik ne soglasja že takoj ob začetku. Podobno se je treba vesti pri frankaturi s letal-

V najboljšem razvoju pa je elektrometallurgija zaradi velikega bogastva vodnih sil (8 milijonov hp).

Kakor kovinska industrija, pa imajo tudi mehanične stroje velike težave zaradi pomanjkanja premoga. Ker razpolaga dežela z najboljšim železom v izobilju, skuša težave premagati s tem, da izdeluje specializirane in dražje kakovostne izdelke, motorje, telegrafski in telefonski material, diname, turbine, stroje za predelovanje lesa in proizvodnje papirja itd. Med največja središča te vrste spada Wästerås, sedež ene največjih tovarn elektromotorjev, turbin, transformatorjev, lokomotiv, tramvajskih voz itd. Važna je Motala, kjer so velike ladjedelnice, tovarne mostov in jeklenih izdelkov. Svetoven sloves uživajo priročne pečice, primusi in podobni predmeti ter osnovna ležišča. V tej stroki prekašajo Švedsko samo še Združene ameriške države, a s to razliko, da Amerika krije lastne potrebe švedska pa svojo proizvodnjo stavlja na svetovni trg. Precej razvita je kemična industrija s svojimi superfosfati, karbonati, pa tudi eksploziv. (V Stockholmu znamenita Nobelova tovarna dinamita). Omembe vredna je tudi industrija kavčuka, predvsem

Topilnica zlate rude v Rönnskärnu

za izdelavo gumene obutve. Najvažnejše mesto pa zavzema lesna industrija, ki obsega na tisoče žag, na stotine tovarn celuloze in kakšnih 70 tovarn za papir. Najstarejša pa je industrija vžigalic. Ki premore približno 15 tovarn in zalaga dobre tri četrtine svetovnega konzuma.

Največ uvažala švedska premoga in koks, mineralnih olj, bombaža in bombaž-

nih izdelkov, volne in volnenih izdelkov, žita in moke, kave, kož, gnojil, bakra, železa in jekla, izvažala pa surovine za papir in papirne izdelke, les in deske, železno rudo, lito železo, masla in pa vžigalice. Železnica ima Švedska 16.700 km, od tega 2666 km električnih prog. Trgovska mornarica ima na razpolago brodoge s pol drugim milijonom ton.

Sandija paraj

Veliki čako na meji Bolivije in Paragvaja

Proti večeru je šlo. V bližini osvežujočega potoka je počivala manjša četa Paragvajcev. Opoldne so bojevali sridit boj z Bolivijanci. Ko so prodrli v gosto, prepleteno in iglasto grmovje paragvajskega čaka, jih je poveljnik poslal stražiti in opazovati sovražnika čez noč. Počasi in previdno so se plazili skozi goščo. Mrak je padal na zemljo. Za kratko je utihnil vsak šum. Gosto in visoko kakor gozd se je razprostirala bohotna praprot po vlažnih tleh. Okrog stoletnih evkaliptovih debel so se visoko pietale plazeče se rastline, ki so se z vej nato spuščale nad vodno gladino čistejšega potoka in iz svojih krasnih cvetov razširale sladke vonj. Ptice in živali so utihle, pripravljajo se k spanju. Le iz daljave se je tiho grozeče oglašal gorski lev — puma. Oglašujoče bobnenje topov je zdavnaj utihnilo.

Vojaki so bili utrujeni. Nekaj časa so se mirno sedeli in ležali na robu gozda, si tiho pripovedovali dnevne dogodke, spo-

minjajoč se padlih in ranjenih tovarišev. Ognja niso smeli napraviti, celo hoditi je bilo prepovedano. Nenadoma so opazili, da se eden njihovih tovarišev opoteka iz nasprotnega gozda čez jaso proti njim. Ko da je pijan — zdaj, zdaj bo padel. Na obeh, ki so široko odprte, neumne, zazrite v eno smer, je človek opazil da nič ne vidi. Kakor slepec se je opotekal z razprostrtimi rokami naprej. Komaj se je približal tovarišem, se je v silnih krčih zgrudil na zemljo. V nekaj minutah je umrl.

Začudenja in strahu ni bilo konca, ko se je na isti način pojavil drugi in prav tako mrtev obležal na zemlji. Potem je prišel tretji, četrti, peti... Zdelo se je, ko da se je pojavila epidemija. Ali pa so si Bolivijanci izmislili nov način uničevanja sovražnika. Že šesti se opoteka, se zgrudi, a v velikih bolečinah se izgovori: »Jedli smo sandija paraj.«

Sandija paraj je sadje, ki raste po paragvajskih gozdovih. Nekoliko večje je od naših sliv, in prijetnega okusa. Barvo ima ko sandija, kar pomeni lubenica. Je pa zelo strupeno.

Toda še in še so prihajali nesrečni vojaki. Smrt jim je gledala iz oči. Sporočili so zdravniku, ki je bil v bližini, toda koliko bo še žrtev preden prihitijo na pomoč? Strup sandija paraj naglo deluje. Hud boj s smrtjo jim pači obraze. Padla je že šestnaesta žrtev. Koliko jih tava še v gozdu? Tičti ki so lahko še govorili, so pravili, da niso vedeli, da je to sadje tako strupeno. Zaradi dobrega okusa se niso mogli premagati, da ne bi jedli. Končno je prišel zdravnik. Utegnil je rešiti še dvajset ljudi gotove smrti.

Indijanci, ki so se zbrali okrog vojakov, so se zelo čudili, da so beli ljudje jedli sadje, ki ga niti gozdne ptice ne uživajo. Indijanski otroci so s pomilovalnim nasmehom gledali velike bele ljudi, ki so jedli sandija paraj.

PREBRISANI JAKA

Jaka si hotel pri nekem trgovcu izposoditi denar. Trgovec ga je poslušal in končno dejal:

»Stavim vam predlog. Malokdo ve, da imam stekleno oko. Če mi poveste, katero oko je stekleno, vam dam takoj posojilo.«

»Levo,« je odvrnil Jaka.

»Pogodili ste. Toda kako ste to uganili?«

»Ko sem vas malo prej poslušal za posojilo, je vaše levo oko gledalo mnogo prijazneje ko desno,« je odvrnil Jaka.

PAMETNA ŽENA

On: »Ti me poljubljaš samo, kadar potrebuješ denar!«

Ona: »No, mar ni to domala pogostost!«

Narod naš dokaze hrani

Širom naše ožje domovine je raztreseno polno predmetov, spomenikov, starih listin in izkopenin, ki predstavljajo našo zgodovino. Vse to je treba zbrati, da se bomo lahko približje seznanili z bližjo in daljno preteklostjo naših krajev. Mnogo teh predmetov se nahaja raztresenih po različnih shrambah in podstrešjih, zapuščenih pozabi in uničenju. Prepričimo to in zberimo vse, kar se nanaša na našo preteklost, da bomo znanjem lahko ohranili dokaze o naši in naših prednikov bitnosti!

Tujkoprometno društvo v Zagorju si je nadelo nalogo, da zbere gradivo, na podlagi katerega bo mogoče ustvariti zgodovinsko sliko Zasavja od Litije do Zidanege mosta. Silno pestra zgodovina zasavskih krajev razen Vač doslej še ni bila obdelana, a po svoji pestrosti zasluži, da zbiranju dokumentov o njej posvetimo vso pozornost. Ti kraji se po večini nahajajo ob bivši kranjsko-stajerski meji in jim zgodovinarji, ki so pisali zgodovino Kranjske in Stajerske, niso posvečali posebne pozornosti. Zato bomo skušali ta nedostatek z združenimi močmi odpraviti. K sodelovanju vabimo vso zasavsko javnost, da bomo z njeno pomočjo v svoji akciji uspeli. Razmetana je zgodovina srednjeveških gradov, ki se nahajajo pri nas, o francoski okupaciji in rokovanjih vemo odločno premalo, pomanjkljivi so zanesljivi podatki o začetkih in razvoju industrije v Zasavju, o gradnji železnice skozi zasavsko sotesko in še mnogo drugih zgodovinskih važnih momentih, ki bodo sicer pozabljeni. Vse to je lastna naroda, ki jo moramo narodu tudi ohraniti.

Pomanjkljivosti nezbrane zgodovine se zlasti kažejo pouku in šolah, manjka pa tudi potrebne tradicije med prebivalci samimi, ki o svojih krajih ne vedo skoro ničesar. Zunanje lice naših, posebno industrijskih krajev, se je zelo spremenjalo in je potrebno, da s pomočjo vseh zbere mo tudi stare slike in fotografije, ki bodo mnogo pripomogle, da bo zbirka popolnejša. Kasno smo pričeli z delom, ki je po drugih krajih že v polnem razmahu, toda nadejamo se, da nam bo spričo do-

Razvaline Gamberka

bre volje marsikaj uspelo. Obrniti se bomo na odločujoča mesta za moralno in gnotno pomoč, da si bo društvo v Zagorju oskrbelo primeren lokal, kjer bo hranilo zbrane predmete in društveni arhiv. V okviru društva se namerava izdati najprej zgodovina gradu Gamberka (Galenberg), ki je tesno povezana z zgodovino celega Zasavja.

Če bo naše delo uspelo, si bomo v sveti, da smo doprinesli velik del k izpolnitvi vrzeli v naši podrobni narodni zgodovini. Geslo v naših prizadevanjih naj bo: Na dan z dokazi, da smo bili in smo gospodarji na svoji zemlji! Golf

Ledni vihar v Zedinjenih državah

V državi New York in sosednih državah je nastal te dni po hudih nalivih leden vihar, ki je vodo na drevesih spremenil v čedalje debelejšje ledne plasti. Milijoni dreves so se pod težko tega ledu prelomili, pri tem se je zrušilo tudi nešteto telefonskih in brzojavnih drogov. Škoda je večja nego po viharu katastrofi 1.1938. ter jo cenijo doslej na mnogo milijonov dolarjev.

Cela mesta so ostala brez električnega toka, telefonski in brzojavni promet z njimi je nemogoč. Katastrofa je omejila tudi železniški promet, a avtobusni promet je zavoljo poledice in zrušenih dreves na cestah zelo skrčen.

